

Til: Helse- og omsorgskomiteen
Høringsinnspill
Dokument 8:175 S (2023-2024)

Oslo, 17. oktober 2024

Forslag om utvidet gårdssalg

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Alkohol er ingen ordinær vare og øker risikoen for mer enn 200 sykdommer. Alkoholpolitikk er folkehelsepolitikk. Dette er også bakgrunnen for at Norge har et unntak fra EUs frihandelsregler til å ha et salgsmonopol for sterk alkoholholdig drikke. Om vi innfører alkoholpolitiske tiltak som er begrunnet med næringsshensyn, svekkes dette grunnlaget og vinmonopolordningen kan stå i fare. Det er også et krav om likebehandling av europeiske og nasjonale produsenter, og at produkter med samme alkoholinhold likestilles.

Forslaget om utvidet gårdssalg av vin rokker ved alle disse prinsippene: Det er utelukkende næringspolitisk begrunnet, det innebærer en salgskanal utenfor monopolordningen som er forbeholdt norske produsenter, og det vil føre til at noen alkoholprodukter vil få ha utvidede salgskanaler sammenlignet med andre produkter med samme alkoholprosent, som bare skal kunne selges på Vinmonopolet.

Gårdssalg av sider og fruktvin er i dag tillatt fordi disse produktene er unntatt EØS-avtalen. Det er ikke vin, brennevin og øl. Å åpne for at norske produsenter av vin, brennevin og øl kan selge disse varene utenfor Vinmonopolet vil være en diskriminering av europeiske produsenter, som kan rokke ved hele grunnlaget for monopolordningen. At varer og bedrifter som konkurrerer direkte med hverandre ikke blir forskjellsbehandlet er et viktig prinsipp i EU-lovgivningen.

I forbindelse med sin juridiske utredning om utvidet nisjesalg (gårdssalg) av alkoholholdig kunne la seg gjøre innen EU-retten i 2014, pekte Arnesen og Sejersted på noen viktige forutsetninger:

- Gårdssalg av alkoholholdig drikke kan ikke omfatte produkter som ligger innenfor EØS-avtalens dekningsområde.
- Ordningen med utvidet nisjesalg bør være begrenset for å ikke å svekke formålet bak, og konsistensen i, den restriktive norske alkoholpolitikken, som er en rettslig forutsetning for at den norske monopolordningen kan opprettholdes.

- Begrensinger i form av krav om tilknytning til produksjonssted, antall liter som kan selges ol. vil redusere innvirkningen på konsistensen i den alkoholpolitikken.

Forslaget vil dessuten medføre at det åpnes en salgskanal utenfor monopolordningen, og at privatøkonomiske hensyn i større grad vil prege norsk alkoholsalg. Dette svekker konsistensen i norsk alkoholpolitikk, som vinmonopolordningen bygger på.

Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter ikke forslaget i Dokument 8:175 S (2023-2024) og oppfordrer komiteen til å ikke gi sin tilslutning.

Med vennlig hilsen

Tone P. Torgersen
Fagsjef

Luisa Klaveness
Politisk rådgiver